

A jó könyveket olvassák, a jó könyveket el lehet adni...

Sokszor esik szó arról, hogy a magyar író, sajnós, nagy nyomorban van. Kevés az új, kevés a hirtelen s az a kevés is igen korlátozott eladteljesítésben jelenik meg. Az újonnan megjelent könyvek „szorzószámaival” is megismerkedtünk már. Ez a „szorzószám” — amely most kilencezerszeres — alapja a tulajdonképpeni szellemi munka honorálásának.

A könyvkereskedések kirakatai, a mind sűrűbben megjelenő új könyvek viszont azt bizonyítják, hogy a könyvpiacra van forgalom. Az emberek olvasnak, de nem csak olvasnak, hanem vásárolnak is könyvet. Lássuk, mi az igazság az olvasóközönség táborában.

A Váci-utca egyik ismert könyvkereskedése a következőképpen tájékoztatta a *Színház* olvasóit.

— A könyvkereskedés forgalma egyáltalán nem csökkent. Gyermek, fiatalok, idősek, nők és férfiak ugyanúgy vásárolnak, ahogy azelőtt. Azonban kétségtelenül nagyon érzékelik a hátréren maradt fiatalság és a deportáltak nagy tömegének a hiányát.

— Van rendszer a könyvvásárlásban?

— Elsősorban a feldúlt könyvtárakat akarják pótolni. Bomba, tűzvész és céltalan fosztogatás a magánkönyvtárak nagy részét megsemmisítette. Akinek módjában van, igyekszik most új könyvtárának alapját megvetni. Tehát elsősorban azokat a szakmunkákat keresi, amelyek mesérségének a folytatásához szükségesek: tudományos kézikönyveket, lexikonokat, szótárakat, technikai műveket, művészeti és orvosi könyveket és ugyanakkora számban a magyar- és idegennyelvű klasszikusokat. A klasszikus irodalom pótlása anyagilag valóban nem nagy áldozat. Például Arany János művei mintegy háromszázezer pengőbe kerülnek, Vörösmarty munkái valamivel kevesebbe, Petőfi művei sem drágák. Babits összes műveinek első kötete jelent meg csak, ez az egy kötet háromszázhetszázötven pengő. Ady versei százhatvan ezer pengőbe kerülnek... Ezzel szemben élő író műve átlag száz- és kétszáz ezer pengő. Jó, új könyvet azonban már ötven ezer pengőért is lehet kapni. A régiebb könyvek ára tízezer pengőnél kezdődik. Két hetilap árértékű jó könyvet vásárolhat már az olvasó... Helyzetünk papír dolgában eddig aránylag jó volt. A nyugati országokban akkora a papírhány, hogy új tankönyveket sem tudtak kiadni. A magyar könyvkiadó vitalitása akkora, hogy még exportra is gondolt, vagyis az országának valutát is próbál szerezni. Most megint nehezebb a helyzet, de minden reményünk megvan arra, hogy egy-két hónap múlva, bőven lesz papírunk.

— Mivel magyarázható a magyar író keserves helyzete?

A könyvkiadó elmélázón felel:

— Kevés a jó magyar író, ez a baj. Jó író jó könyvet el lehet adni. Benézünk egy kölcsönkönyvtárba. Alig fértünk be, dél volt és az üzlet zsúfolt... Megszólítjuk a tulajdonost:

— Szóval van olvasóközönség?

Csodálkozón néz föl a kartoékból:

— Hát hogyne volna! De mennyire van! Bizonyos mértékben csökkent, mert egyik nagy olvasóréteg, fájdalom, elveszett. De, amint tetszik látni, így is alig győzzük a munkát.

— Mit olvasnak leginkább?

— Szórakoztató regényt! Ez a jelszó! Az ifjúság, a diákság sokat foglalkozik közgazdaságtannal és szociológiával, de nagyon szembetűnő az élményirodalom iránt való érdeklődés. Természetesen a politika is izgatja az olvasót. Sokan útleírást, detektívtörténetet kérnek.

— Megmaradt a könyvtárak az ostrom után?

— Magyarországon általában a könyvek nyolevan százaléka megmaradt. Az elpusztultakat természetesen nem igen lehet pótolni. Érdekes tünet, hogy a régi könyvvasárlók most mint eladók jelentkeznek.

— Mely idegen nyelvű könyvek a legnépszerűbbek?

— Meglepően sokat olvasnak angolul, jóval többet, mint azelőtt. Az angol olvasóközönség tábora körülbelül százszázalékkal emelkedett.

— Mennyibe kerül most a kölcsönkönyvtár?

— Húsz ezer pengő egy hónapra. Ezért a pénzért az előfizető naponta cserélhet könyvet. A betét harmincezer pengő, de ez természetesen csak eszmei érték.

— Bérében mennyibe került?

— Az egyhónapi előfizetés ára három pengő volt, a betét pedig öt. A mai összeg nincs arányban az élet megdrágulásával... A kölcsönkönyvtár díjáért az előfizető minden új könyvet elolvashat, ezzel sokat takarít meg.

A kölcsönkönyvtár ezek szerint súlyos konkurrenciát jelent a könyvkereskedeknek és ezzel az íróknak is...

Néhány pillanattal figyeljük a forgalmat. Az előfizetők túlnyomó része teljesen azonos szöveggel lép az üzletbe:

— Valami jó könyvet kérek! Jó detektívregényt!

Hát ez nem túlságosan jó bizonyítvány az olvasóközönség számára. Megtudjuk még azt is, hogy az előfizető általában a kölcsönkönyvtár személyzetére bizza a könyv kiválasztását. Fárasztó munka! Az új könyv vonzóereje óriási, szívesebben olvasnak ismeretlen újdonságot, mint megbízható régi könyvet.

Felkerestük az Egyetemi Könyvtárat is, ahol dr. Mátray László főigazgatót faggatjuk a könyvtár forgalmáról.

Az általános érdeklődés kétségtelenül nagyobb, mint volt — mondja a főigazgató. — Fizikailag rendkívüli nehézségekkel küzd az olvasó, mert hiszen intenzív szellemi élethez elsősorban jó kondíció kell. Most természetesen leginkább a baloldali írókat olvassák, a szocialista írók klasszikusait. Az eddig elhanyagolt könyvek kerültek előtérbe. Az intelligens ember érzi, hogy nagy hiányokat kell pótolnia.

— Mivel magyarázható a magyar író kenyéreltelensége?

— Nem igaz, hogy az írók „elefantsonatornyba” vonultak — mondja Mátray, — nem „hallgatnak”, csak „nem tudnak beszélni”. Koplálnak. Az íráshoz jó egészség kell, jóltápláltság és elsősorban gondtalanság...

Kóla Margit

Hegyekben élek

Hegyekben élek én, (ó, bárcsak élnek!)
Síkos gyökérbe, fába belibotlom,
Tizenhat hónap kinja visszatér meg
Es' chesen kiáltoz gyöngye gyomrom.

E háborúban háborút magammal
Viseltem és viselni kenyszerülök,
Csontjaimat feszíti bús, fagyos dal,
Hlába húznak víg zenét a tücskök.

Nagyot köpnek, szent szitkokat növelvén,
Miként a nép, ha szegénység lehúzza
Fejét. Siratni kell a vágyat, elmém,
Mert minden vágyunk betegség a jussa.

Szállj most velem, keserves gépe, vár a
Romok között az őszi utca fenyve,
Sohaj repül a kormos, törpe fákra;
Külvárosok bolyhába is vigyél te.

Elfulladok, bár életet leheltem,
Didergek én, az erdő legyezője
Hívós szelet hajj már a reggelekben
S az éjjel dérről lép a hegytetőre.

Föl, föl a hegyre száműzött e korszak
Parancsa, mégis sík mező teremtett
Edés jövendóm; eszméyek csobognak
Órák völgyén a napos végtelenség.

Eljössz, tudom, te részeg, rekkenő ősz,
Gyümölcsöt gyűjtesz majd a völgy ölében,
Kövér körtét kihal a csontkező eszsz,
S teli kosárba markol költeményem.

(Máramarosi hegyek, 1944. szeptember.)
Keszthelyi Zoltán